

ACTA POLITOLOGICA

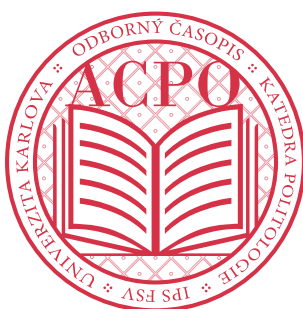
www.acpo.cz

RECENZOVANÝ ČASOPIS | PEER-REVIEWED JOURNAL

2019 | Vol. 11 | No. 1 | ISSN 1803-8220

JUST, Petr (2018). *Pod Tatrou sa blýska: strany, vlády a koalície na Slovensku v letech 2006 až 2016*. Praha: Metropolitan University Prague Press – Libri, 164 stran. ISBN 978-80-87956-78-6, ISBN 978-80-7277-568-2.

RECENZE BRANISLAVA MIČKA

https://doi.org/10.14712/1803-8220/32_2018

Published: 06/02/2019

Tento článok podléhá autorským právam, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

This article is protected by copyright. Copying and use of its content and presenting it as original research without proper citation is plagiarism, which is subject to legal sanctions.

Katedra politologie Institutu politologických studií

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Department of Political Science, Institute of Political Studies

Faculty of Social Sciences, Charles University

JUST, Petr (2018). *Pod Tatrou sa blýska: strany, vlády a koalície na Slovensku v letech 2006 až 2016*. Praha: Metropolitan University Prague Press – Libri, 164 stran. ISBN 978-80-87956-78-6, ISBN 978-80-7277-568-2.

Vo svojej novej knihe so zameraním na Slovensko sa Petr Just venuje vývoju politickej scény pod Tatrami v rokoch 2006–2016. Autor si v úvode knihy stanovuje za cieľ analyzovať transformácie stranického systému, hlavne so zreteľom na nástup politických strán nového typu, a ich dopad na stabilitu koalícií, resp. vlád. S týmto cieľom je úzko spojené aj časové vymedzenie výskumu, ktoré je odôvodnené koncom, resp. podstatným oslabením, štiepenia pozdĺž línie „mečiarizmus-antimečiarizmus“, dominujúceho Slovenskej politike v princípe od získania samostatnosti, a jeho nahradením štiepením pozdĺž socio-ekonomických línií.

Postanovení cieľa a odôvodnení časového vymedzenia sa autor presúva k vymedzeniu teoretických nástrojov. Táto kapitola veľmi logicky začína definíciou systému politických strán s ohľadom na slovenský multipartizmus a jeho dopad na pravdepodobnú schopnosť zostavenia vlád. Zároveň sú tu definované pokročilejšie teoretické nástroje, konkrétne spôsob merania indexu parlamentnej fragmentácie, čiže spôsob merania počtu a veľkosti strán, a parlamentná volatilita, teda fluktuáciu vo voličskej podpore jednotlivých strán. Hlavne index volatility, s dôrazom na extra-systémovú, je z hľadiska skúmaného obdobia nepochybne správne voľba. Na tieto koncepty autor nadväzuje objasnením teórie koalícií, ich kategorizácie z hľadiska veľkosti alebo ideologickej príslušnosti, logiky a času ich vzniku a zániku. Zaujímavým je v tomto ohľade použitie hodnotiacej škály pozícií vo vláde, ktorá je využívaná na popisovanie vplyvu na vládnu politiku. Samotný výber teoretických konceptov je dostatočne široký a autor vychádza z veľkého množstva autorov, ktoré zahŕňa nielen klasikov svetovej politickej vedy ale aj „domorodých“ autorov skúmajúcich Slovenské reálie, ako je napríklad

Grigorij Mesežnikov (napr. Mesežnikov 2012). Po objasnení teoretických prístupov ku koalíciám sa autor presúva k popisu problematiky štiepení a ich vplyvu na tvorenie vlád. Táto časť správne objasňuje špecifiká vývoja politických štiepení na Slovensko, s dôrazom na ich pôvodne personálny rozmer, ktorý sa prejavoval v už spomínanom delení „mečiarizmus-antimečiarizmus“ až do roku 2002. Poslednou teoretickou časťou je popísanie spôsobu skúmania dĺžky trvania vlád, kde autor vychádza z Nikolenyho metódy (Nikolenyi 2004). Mimo veľmi obsírnou teoretickú základňu je nevyhnutné vyzdvihnúť aj to, akým spôsobom autor pracuje s historickým vývojom na Slovensku do roku 2006. Kľúčové udalosti, koalície a historický vývoj je veľmi elegantne včlenený do popisu teoretických konceptov, čo kapitole pridáva na dynamickosť a umožňuje aj čitateľovi bez predošlých znalostí Slovenských reálií alebo konceptov politickej vedy plynulé pochopenie pojednávanej látky.

Nasledujúce štyri kapitoly sú potom venované jednotlivým vládam od roku 2006 do roku 2016. Autor pri každej jednotlivéj vláde vytvára naratív, ktorým vťahuje čitateľa, takpovediac, „do deja“, pri čom ho zoznamuje so všetkými kľúčovými udalosťami vybraných desiatich rokov a taktiež s hodnotami teoretických východísk definovaných v prvej kapitole. Navyiac, vo všetkých týchto kapitolách autor veľmi dôkladne, a za pomoci širokej škály primárnych aj sekundárnych zdrojov, analyzuje vývoj na Slovenskej politickej scéne. Je tak možné oboznámiť sa s kľúčovými momentami vývoja slovenskej politiky posledných desiatich rokov. Nejedná sa však len o známe udalosti ako napríklad hlasovanie o Eurovale, kauza Gorila, či rozpad strany Sieť ale aj o dôkladný a kvalitný výklad o jednotlivých rokovaníach o zložení vlády

po voľbách, o pnutiach v parlamentných stranách alebo o vzťahoch vlády a opozície. V tomto ohľade je možné spomenúť veľmi dobre spracovanú analýzu povolebných rokovanií v roku 2006, výklad o odštiepení strany Most-Híd od SMK alebo porovnanie prístupu Smeru(-SD) k opozícii v rokoch 2006–2010 a 2012–2016. Mimo jednotlivé historické udalosti autor taktiež zdôrazňuje procesy ako napríklad integráciu ľavice stranou SMER(-SD), alebo naopak dlhodobé vnútorné štiepenie pravicového spektra. Ďalej poukazuje na podstatný mocenský rozmer tvorby koalícií (2006–2010; 2016–súčasnosť) a zaujímavý paradox toho, že sú v skúmanom období stabilnejšie ako koalície (minimálne teoreticky) ideologicky blízke (2010–2012).

Kľúčovým prvkom práce, ktorý je potrebné vyzdvihnúť je červená niť analýzy vývoja štiepení tiahnuca sa od konca osy „mečiarizmu-antimečiarizmus“ v roku 2006 cez klasickú socio-ekonomickú „pravolaľavú“ osu medzi rokmi 2006 a 2010, občas s prímiesou štiepenia „fico-antifico“, až po novo vznikajúcu osu „establishment-anti-establishment“ približne od roku 2010 až po súčasnosť. Práve od roku 2010 autor identifikuje vzrastajúci trend nástupu strán typu *business firm party*, spojený so stranami ako Sloboda a Solidarita (SaS), Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO) a Sme Rodina. V knihe sú však veľmi správne poznamenané kľúčové rozdiely medzi týmito tromi stranami, a to hlavne v otázke vymedzenia sa voči politike a politikom ako takej, ktorá je v prípade SaS stále pomerne proestablishmentová. V tomto ohľade je škoda, že sa autor nijako bližšie nevenoval nástupu Ľudovej Strany – Naše Slovensko (ĽSNS). Je samozrejmé, že ĽSNS nie je *business firm* strana, avšak celá jej predvolebná aj povolebná rétorika sa v roku 2016 niesla hlavne v znamení silného antagonizmu voči „tradičným politikom a stranám“. Napriek tomu je analýza výsledkov volieb a vzniku vládneho kabinetu po roku 2016 veľmi

kvalitná a dobre ilustruje problematiku ustanovenia akejkoľvek ideologicky blízkej koalície. Na druhú stranu, autor nezabúda pripomenúť čitateľovi, že podstatou časťou koalíčných kalkulácií v Slovenskej politike je aj otázka podielu na moci, a že v takom prípade idú ideologické úvahy do pozadia.

V poslednej kapitole knihy sú zhrnuté kľúčové zistenia v rámci identifikovaných ukazovateľov. Za najdôležitejšie výsledky analýzy je možné považovať niekoľko zistení. V prvom rade, je nepochybne zaujímavé, že volebný výsledok koalíčných strán sa odrazil v počte získaných ministerských kresiel, čo naznačuje, že ak koalíciu skladá silná strana s ďalšími partnermi, rovnováha v kabinete bude naklonená práve silnejšej strane. Druhým dôležitým zistením je vôľa menších strán v koalícií podriaďiť sa väčšej strane v ideologických otázkach (prípady koalície 2006–2010). Na záver je zaujímavé čítať autorovu analýzu o stabilite vlády po roku 2016, kde upozorňuje na ideologickú nesúrodosť. V tomto ohľade je škoda, samozrejme bez akéhokoľvek zavinenia autora, že udalosti po vražde Jána Kuciaka vo februári 2018, sa udiali až po publikácii knihy, nakoľko práve otázky vládnej stability a súrodosti ideológií, ako aj línia „establishment – antiestablishment“, sa v krízových mesiacoch a počas rekonštrukcie vlády na jar 2018 prejavili.

Celkovo je kniha veľmi vydareným a potrebným príspevkom do literatúry o Slovenskej politike. V oblasti stranického systému nadväzuje na detailne spracovanie vývoja slovenských strán medzi rokmi 1989–2006 v práci Lubomíra Kopečka (2007). Vhodnou literatúrou pre ďalšie objasnenie obdobia pred rokom 2006 z pohľadu štiepení v slovenskej politike je potom článok Víta Hlouška a Lubomíra Kopečka z roku 2008. Zaujímavou je v tomto ohľade aj práca Tomáša Kosteckého a Vladimíra Krivého (2015), ktorá sa na volebnú podporu jednotlivých strán pozerá čisto cez štiepenie mesto-vidiek a teda do istej miery ponúka alternatívny pohľad

na volebnú podporu strán na Slovensku. V prípade konkrétnych volieb, je určite zaujímavá aj detailná volebná analýza Micheala Pinka (2011), ktorá tiež dochádza k záveru o postupnej zmene slovenskej politickej scény. Čo sa týka otázky *bussiness-firm party*, článok *Political Entrepreneurs as a Challenge for the Party System in Slovakia* od Juraja Marušiaka (2017) rozvádza túto problematiku hlbšie a tiež posluží ako vhodná literatúra pre ďalšie štúdium o tomto type strán na Slovensku. V už spomínanej oblasti podpory pre krajne pravicové strany, je určite zaujímavou analýza Romana Mikuša et al. (2016), ktorá sa venuje podpore Mariánovi Kotlebovi v regionálnych voľbách v roku 2013. Jedným z prvkov, ktoré kniha neobsahuje je otázka

europelizácie strán, resp. vzťahu stranického systému k Európskej únii. V tomto ohľade je potom možné odporučiť prácu Dušana Leška (2015) o dopade europelizácie na slovenský stranický systém.

Obdobie medzi rokmi 2006 a 2016 bolo z hľadiska Slovenskej politiky poznamenané celkovou zmenou klímy spravádzanou občasným hromobitím. Ako už bolo naznačené, štýl textu je na vysokej úrovni a určite dokáže pritiahnúť ako čitateľa z radov odborníkov na politickú vedu, tak aj študentov alebo laickú verejnosť. Autor teda nepochybne splnil svoj cieľ a ponúka prehľadnú analýzu udalostí a vývoja, s presvedčivými závermi a dôkladným pohľadom na politickú scénu Slovenskej republiky.

Branislav Mičko¹

LITERATÚRA:

- MIKUŠ, Roman; GURŇÁK, Daniel; MÁRIÁSSYOVÁ, Anna (2016). Analýza volebnej podpory Mariána Kotlebu ako reprezentanta krajnej pravice v krajských voľbách 2013. *Sociológia*. Vol. 48, no. 1, pp. 48–70.
- HLOUŠEK, Vít; KOPEČEK, Lubomír (2008). Cleavages in the Contemporary Czech and Slovak Politics Between Persistence and Change. *East European Politics & Societies*. Vol 22, no. 3, pp. 518–552. <https://doi.org/10.1177/0888325408315833>
- KOPEČEK, Lubomír (2007). *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- KOSTELECKÝ, Tomáš; KRIVÝ, Vladimír (2015). Urbánno-rurálne rozdiely voličského správania v Česku a na Slovensku. *Sociológia*. Vol. 47, no. 4, pp. 390–413.
- LEŠKA, Dušan (2015). The Europeanisation of Slovak Political Parties. *Slovak Journal of Political Sciences*. Vol. 15, no. 1, pp. 31–58.
- MARUŠIAK, Juraj (2017). Political Entrepreneurs as a Challenge for the Party System in Slovakia. *Politologický časopis - Czech Journal of Political Science*. Vol. 24, no. 2, pp. 179–200. <https://doi.org/10.5817/PC2017-2-179>
- MESEŽNIKOV, Grigorij (2012). Vývoj systému politických strán, stranická politika a voľby 12. In KRIVÝ, V. (ed.). *Slovenské voľby '12: Čo im predchádzalo, postoje a výsledky*. Bratislava: Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, pp. 11–46.
- NIKOLENYI, Csaba (2004). Cabinet Stability in Post-Communist Central Europe. *Party Politics*. Vol. 10, no. 2, pp. 123–150.
- PINK, Michael (2011). The 2010 Slovak Elections in the Light of Previous Results. *European Electoral Studies*. Vol. 6, no. 1, pp. 3–21.

¹ Mgr. Branislav Mičko, interní doktorand Institutu politologických studií, Fakulta sociálních věd (U Kříže 8, 158 00, Praha 5 - Jinonice). Kontakt: 86682442@fsv.cuni.cz. ResearcherID: T-1563-2018.